
VSO SCHOOLDIPLOMA UITSTROOMPROFIEL ARBEIDSMARKTGERICHT

Reglement om te werken met ‘diploma VSO praktijkonderwijs’
en een handreiking om te werken met het reglement en het portfolio

Disclaimer

De landelijke expertgroep heeft met grote zorgvuldigheid een reglement en bijbehorende handreiking om te werken met het schooldiploma en portfolio opgesteld. Onderwijscentrum de Twijn en het schoolbestuur hebben ervoor gekozen om dit reglement aan te passen en te gebruiken voor de eigen school. De landelijke expertgroep, De Twijn examencommissie, de Onderwijsadviseur noch de Sectorraad GO kunnen aansprakelijk gesteld worden voor het wel of niet behalen van het diploma of voor enige schade in welke vorm dan ook. De Twijn is verantwoordelijk voor het vaststellen van de inhoud van dit schooleigen reglement en / of het portfolio en de werkwijze om te komen tot het diplomeren.

Inhoudsopgave

Artikel 1.	Algemeen.....	4
Artikel 2.	Begrippen.....	5
Artikel 3.	Totstandkoming en wijzigingen	6
	Het landelijke reglement	6
	Het reglement van de school.....	6
Artikel 4.	Publicatie.....	6
Artikel 5.	De eisen voor het behalen van een diploma	7
	1. Voldoende onderwijsdeelname	7
	2. Het portfolio	7
	3. Examengesprek	8
Artikel 6.	Het examendossier.....	8
Artikel 7.	Herkansing.....	8
Artikel 8.	De examencommissie van de school	8
Artikel 9.	Beroepsmogelijkheid	9
Artikel 10.	Vaststelling	9
Artikel 11.	Slotbepaling	9
Artikel 12.	Bronvermelding.....	9

Leeswijzer: Overal waar hij of zijn staat, wordt ook zij of haar of genderneutraal of anders bedoeld.

Artikel 1. Algemeen

Het uitgangspunt is dat alle leerlingen die zijn toegelaten tot het arbeidsmarktgerichte uitstroomprofiel in het voortgezet speciaal onderwijs een diploma kunnen behalen, ondanks de grote variatie in mogelijkheden, vaardigheden en competenties.

Aan het diploma VSO praktijkonderwijs worden eisen gesteld waardoor het zowel voor de leerling als de omgeving waarde verkrijgt en maatschappelijk relevant is. Deze eisen betreffen de streef- en beheersingsdoelen zoals die benoemd zijn in de kerndoelen voor het arbeidsmarktgerichte uitstroomprofiel in het VSO. Meer specifiek wordt de ontwikkeling inzichtelijk gemaakt op de volgende gebieden:

1. De praktijkvorming waarbij inzichtelijk gemaakt wordt in welke mate de leerling arbeidscompetenties en vakvaardigheden beheerst, hoe de stages verlopen zijn en of de leerling certificaten heeft behaald.
2. De loopbaanoriëntatie en -sturing en presentatie van de leerling van wie hij is, wat hij kan en wat hij wil.
3. De ontwikkeling van de cognitieve vaardigheden: waarbij de doelen voor taal- en rekenvaardigheden op referentieniveau 1F (Meijerink) worden nagestreefd.
4. Burgerschapsvorming en de mate van zelfstandigheid en zelfredzaamheid.
5. De deelname aan het onderwijsprogramma (lessen en stage) kent een minimale aanwezigheid van 95% binnen de mogelijkheden van de leerling ($\leq 5\%$ ongeoorloofd verzuim).

De eindtermen die worden geëxamineerd, worden zichtbaar en beschreven in verworven competenties. Deze worden vervolgens opgenomen in het examendossier en zijn zichtbaar in het portfolio van de leerling.

De schoolloopbaan wordt afgesloten met een 'examengesprek'. Dit examengesprek is een afrondende bijeenkomst over het portfolio en het onderwijsleerproces. De leerling presenteert (in de meest ruime betekenis van het woord) binnen zijn mogelijkheden wat hij geleerd heeft en wat de plannen voor de toekomst zijn. Dit is in aanwezigheid van een examiner uit de eigen school en een onafhankelijke assessor die verbonden is aan een andere VSO school, het praktijkonderwijs of het bedrijfsleven (bijvoorbeeld een stagebegeleider).

Aan de leerlingen die voldoen aan de voorwaarden, zoals gesteld in dit reglement, reikt de Twijn het "diploma VSO praktijkonderwijs" uit.

Leerlingen die de schoolloopbaan niet afronden of niet voldoen aan de voorwaarden van het diploma, ontvangen het diploma niet. Zij krijgen een verklaring. Hierin staat beschreven dat de leerling onderwijs heeft gevolgd op de VSO school en aan welke leergebieden gewerkt is.

In dit reglement zijn de gehanteerde criteria bij het al dan niet verstrekken van het diploma VSO praktijkonderwijs op de Twijn uitgewerkt, alsmede de wijze waarop de school deze criteria toetst en opneemt in het examendossier en het portfolio.

Daarnaast zijn de samenstelling en taken van de examencommissie vermeld en wordt de beroepsprocedure aangegeven.

Artikel 2. Begrippen

In dit reglement komen de volgende begrippen aan bod in alfabetische volgorde. Elk begrip wordt kort toegelicht.

Assessor	: Een door de school aangewezen persoon, die bevoegd is om een examengesprek te voeren of een proeve van bekwaamheid te beoordelen. Deze persoon heeft geen belang bij de beoordeling van de leerling (is onafhankelijk).
Competentie	: Het geheel van kennis, (vak)vaardigheden en de houding die een leerling nodig heeft voor het uitoefenen van een beroep.
Examencommissie	: De commissie die beoordeelt of een leerling wel dan niet een diploma behaald heeft.
Examendossier	: Een selectie van bewijzen opgebouwd volgens de gestelde eisen, waaronder relevante bewijsstukken van het genoten onderwijs inclusief de stages.
Examenkandidaat	: Een leerling die de opleiding voltooid heeft en examen gaat doen.
Expertgroep	: Een werkgroep bestaande uit 8 VSO-scholen en een projectleider die in opdracht van de Sectorraad GO het reglement hebben opgesteld en verantwoordelijk is voor de inhoud en de bijstelling van het reglement
Geschillencommissie	: Een commissie, bestaande uit leden van de school, die een bindend besluit neemt over een geschil tussen een leerling en zijn ouders en de school. In de geschillencommissie neemt niet de directeur noch de voorzitter van de examencommissie deel.
Leerlingen	: Leerlingen die een toelaatbaarheidsverklaring voor het VSO hebben en onderwijsvolgen en ingeschreven staan in het arbeidsmarktgerichte uitstroomprofiel.
Mentor	: Specifieke begeleider vanuit de school voor de leerling.
Ouder(s)	: Ouder(s), verzorger(s) of voogd(en) van de leerling(en).
Portfolio	: Een ontwikkelingsgericht dossier met bewijsstukken van opgedane kennis, vaardigheden en ervaringen. Dit kan digitaal of op papier zijn.
Proeve van Bekwaamheid	Een proeve van bekwaamheid kan onderdeel zijn ter afronding van de stage of praktijkvorming. De proeve van bekwaamheid is een afsluitende praktijktoets in een realistische context, waarmee wordt vastgesteld of de examenkandidaat de beroepscompetenties en vakvaardigheden in voldoende mate beheerst
Reglement	: Een set van afspraken met betrekking tot het diploma VSO praktijkonderwijs
Schoolleiding	: Leden van het managementteam van de school voor Voortgezet Speciaal Onderwijs.

- Sectorraad GO : De Sectorraad Gespecialiseerd Onderwijs vertegenwoordigt schoolbesturen en scholen die werkzaam zijn binnen het gespecialiseerde onderwijs. Samen met de scholen is de Sectorraad GO verantwoordelijk voor goed onderwijs plus de daarbij behorende ondersteuning voor speciaal basisonderwijs en (Voortgezet) Speciaal Onderwijs (voormalig cluster 3 en 4) in Nederland.
- Teamleden : Personeelsleden van de school voor Voortgezet Speciaal Onderwijs.
- Verklaring : Leerlingen die niet voldoen aan de gestelde eisen die beschreven staan in het reglement om het diploma VSO praktijkonderwijs te behalen, ontvangen een verklaring. In de verklaring staat vermeld wanneer een leerling stond ingeschreven bij de VSO-school en hoeveel de leerling aanwezig is geweest (procentueel) en aan welkeleergebieden de leerling gewerkt heeft.
- VSO : VSO is de afkorting van Voortgezet Speciaal Onderwijs.

Artikel 3. Totstandkoming en wijzigingen

Het landelijke reglement

Het reglement diploma VSO praktijkonderwijs is ontwikkeld in opdracht van OCW en de Sectorraad Gespecialiseerd Onderwijs (GO). Voorstellen tot wijziging kunnen gedaan worden via de expertgroep VSO schooldiploma t.a.v. de heer [Mouris Boer](#) van De Onderwijsadviseur. De rijksoverheid heeft in de wet verankerd dat vanaf schooljaar 2021 – 2022 leerlingen het schooldiploma (in dit document ‘diploma VSO praktijkonderwijs’ genaamd) kunnen behalen. Scholen dienen zelf een reglement vast te stellen hoe zij gaan werken met het schooldiploma en het portfolio. De expertgroep heeft een voorstel gemaakt voor het reglement en het werken met het diploma en het portfolio. Scholen kunnen dit als basis gebruiken voor hun schooleigen reglement. De expertgroep heeft tijdens het ontwikkelproces feedback gevraagd en ontvangen van o.a. scholen, schoolbesturen, werkgevers en gemeenten. De leden van de expertgroep hebben met hun leerlingen overlegd.

De expertgroep evalueert jaarlijks het reglement en zal dit daar waar nodig bijstellen. De publicatie is via de [website](#) van de Sectorraad GO (onder het thema ‘expertgroepen’).

Het reglement van de school

Het reglement voor de diplomering van de Twijn is afgestemd met de medezeggenschapsraad en vastgesteld door het bevoegd gezag van de school (bestuur OOO Zwolle en Regio). Voorstellen tot wijziging worden gedaan door teamleden, leerlingen (vanuit de leerlingenraad) of de ouders (vanuit de medezeggenschapsraad). De schoolleiding monitort de gezamenlijke afspraken.

Artikel 4. Publicatie

De publicatie van het landelijke reglement is via de [website](#) van de Sectorraad GO onder het thema ‘expertgroepen’.

Het reglement van de Twijn ligt ter inzage bij de directeur en de schooladministratie en staat op de website van de school. Een samenvatting is in de schoolgids opgenomen en te vinden op de website van de school.

Artikel 5. De eisen voor het behalen van een diploma

Om het diploma VSO praktijkonderwijs te behalen binnen het profiel arbeid, dient de leerling te voldoen aan het examendossier (zie Artikel 6). Een leerling bouwt voortdurend aan zijn examendossier door aanwezigheid en ontwikkeling. De bewijslast van het leer- en ontwikkelproces maakt de leerling in het portfolio inzichtelijk. School bepaalt de inhoud van dit portfolio middels een vast format, gerelateerd aan de eisen zoals deze zijn beschreven bij artikel 5.2. Aan de leerlingen worden de volgende eisen gesteld:

1. Voldoende onderwijsdeelname

Een leerling heeft binnen zijn mogelijkheden voldoende aan het onderwijs deelgenomen (inclusief de stages), bij een aanwezigheid van tenminste 95% gedurende de uitstroomfase bovenbouw. De mogelijkheden van de leerling zijn individueel bepaald. De leerling heeft niet meer dan 5% ongeoorloofd schoolverzuim. Het percentage wordt berekend over het aantal uren dat de leerling binnen zijn mogelijkheden aanwezig kon zijn op school. Het ongeoorloofde verzuim wordt dan vergeleken met het aantal lessen dat de leerling wel op school kon zijn.

2. Het portfolio

Het portfolio bestaat uit vier onderdelen, dat zijn:

a) Praktijkvorming

De praktijkvorming vormt de kern van het diploma VSO praktijkonderwijs. Binnen het profiel arbeid gaat het om de volgende onderdelen (de bewijslast zit in het portfolio van de leerling):

- Beheersing van de arbeidscompetenties (ook wel werknemersvaardigheden genoemd). De arbeidscompetenties hebben veel overlap met de sociaal-emotionele competenties waar de leerling aan werkt.
- Beheersing van de (vak)vaardigheden.
- De stages die de leerling heeft gelopen.
- Eventueel behaalde (branche) certificaten of diploma's op het gebied van de praktijkvorming.

b) Presentatie “wie ben ik, wat kan ik en wat wil ik?”

De leerling presenteert zichzelf en reflecteert op de eigen kwaliteiten en motieven binnen zijn mogelijkheden. De leerling geeft onder andere aan wat hij wil gaan doen op het gebied van werken, hoe hij de eigen loopbaan gaat sturen en wie hij daarvoor nodig heeft vanuit het eigen netwerk. Dit behoort tot de Loopbaanoriëntatie en -begeleiding (LOB) van de leerling.

c) Kernvakken

De mate van beheersing of de ontwikkeling van de kernvakken:

- De beheersing van (op weg naar) referentieniveau 1F voor ‘Nederlandse taal en communicatie’.
- De beheersing van (op weg naar) referentieniveau 1F voor ‘Rekenen wiskunde’.
- De beheersing van (op weg naar) CEF/ERK A1 voor ‘Engels’.

De mate van beheersing van de kernvakken wordt wel inzichtelijk gemaakt, maar is minder van belang dan het onderdeel praktijkvorming voor het diploma VSO praktijkonderwijs.

d) Wonen, vrije tijd en burgerschapsvorming

De leerling heeft actief deelgenomen aan de thema's op het gebied van wonen, vrije tijd en burgerschap.

- Op het gebied van het domein ‘wonen’ maakt de leerling de zelfstandigheid en de zelfredzaamheid inzichtelijk door middel van opdrachten die de leerling heeft uitgevoerd.
- Op het gebied van het domein ‘vrije tijd’ presenteert de leerling welke hobby's hij heeft en hoe hij de vrije tijd in wil gaan inrichten;
- Op het gebied van het domein ‘burgerschap’ gaat het over het als een burger deel kunnen nemen aan de maatschappij en het digitaal vaardig zijn. De leerling maakt dit inzichtelijk door middel van opdrachten of de deelname aan thema's en workshops e.d. die de leerling heeft uitgevoerd of gevolgd.

Wanneer de leerling aan alle voorgaande onderdelen voldoet, dan wordt de leerling uitgenodigd voor het examengesprek. De leerling is feitelijk al geslaagd voor het diploma VSO praktijkonderwijs, voor hij op mag gaan voor het “examengesprek”. Wanneer de leerling niet aan de voorgaande onderdelen voldoet, dan kan er een herkansing voor het betreffende onderdeel gedaan worden.

3. Examengesprek

Wanneer de leerling het examengesprek mag voeren, dan voldoet de leerling aan de eisen die gesteld zijn onder onderdeel 1 (aanwezigheid) en onderdeel 2 (portfolio).

De leerling presenteert tijdens het examengesprek het portfolio. De presentatie en de presentatievorm zijn passend binnen de mogelijkheden van de leerling. Het portfolio vormt het centrale document van de ontwikkeling en de wensen van de leerling. In het kader van een leven lang leren kan de leerling het portfolio (digitaal) meenemen naar de volgende fase in het leven van de leerling en het portfolio verder bijhouden en aanvullen.

Tijdens het examengesprek wordt stilgestaan bij wat de leerling heeft geleerd, wat hij wil gaan doen, hoe hij dit gaat aanpakken en wat hij hiervoor nodig heeft. De mentor, een voor de leerling belangrijk persoon (of personen), en een assessor zijn aanwezig bij het examengesprek.

Vaststellen geslaagd of gezakt

Als de leerling het diplomagesprek gaat voeren, dan voldoet het portfolio aan de eisen die gesteld zijn in dit reglement. Wanneer het portfolio voldoet aan de in het reglement gestelde eisen, dan is de leerling geslaagd voor het 'schooldiploma VSO praktijkonderwijs, profiel arbeidsmarktgericht'. De uitreiking van het schooldiploma kan na afloop van het diplomagesprek zijn of op een nader door de school te bepalen moment.

Artikel 6. Het examendossier

De in Artikel 5 gestelde eisen zijn terug te vinden in het examendossier. Dit dossier bestaat minimaal uit:

1. Persoonsgegevens, kopie ID-bewijs, Curriculum Vitae, pasfoto;
2. Bewijs van voldoende onderwijs- en stagedeelname;
3. Het portfolio met daarin tenminste:
  - a. Bewijzen van de praktijkvorming, (eventueel) behaalde certificaten en verslagen en beoordelingen van de stages.
  - b. Presentatie van 'Wie ben ik, wat kan ik en wat wil ik' en een beschrijving van de Loopbaanoriëntatie en -begeleiding (LOB) met daarin aandacht voor de kwaliteitenreflectie, motievenreflectie, werkexploratie, loopbaansturing en netwerken.
  - c. Onafhankelijke toetsresultaten van Nederlandse taal en communicatie en rekenen/ wiskunde.
  - d. Bewijzen van het werken aan de gebieden wonen, vrije tijd en burgerschap.
4. De schriftelijke uitslag van het examengesprek.
5. Schooleigen onderdelen.

Artikel 7. Herkansing

Leerlingen die niet aan de eisen voldoen, zoals die gesteld zijn in Artikel 5 en Artikel 6, worden besproken in de examencommissie. Er kan alsnog een diploma verstrekt worden als er sprake is van:

- (Alsnog) laten zien te voldoen aan de eisen of;
- een aantoonbaar voldoende uitgevoerde maatschappelijke opdracht in de eigen tijd bij te weinig onderwijsdeelname door ongeoorloofd verzuim.
- Bijzondere omstandigheden.

Dit is ter beoordeling van de examencommissie van de school.

Artikel 8. De examencommissie van de school

De examencommissie bestaat in ieder geval uit:

- De teamleider of een door de teamleider afgevaardigde collega welke voorzitter is van de commissie
- Een onafhankelijk examinerator van buiten de eigen onderwijsinstelling.
- Een docent/ mentor.

De voornaamste taak van de examencommissie is beoordelen of de leerling voldoet aan de eisen, zoals gesteld in Artikel 5 en Artikel 6. Vervolgens neemt de examencommissie een besluit over:

- Het uitreiken van een diploma of een verklaring.
- Het aangeven van condities waaronder het diploma alsnog behaald kan worden.

De commissie komt in mei van ieder schooljaar bijeen en in ieder geval aan het eind van de schoolloopbaan van de individuele leerling (bij eerder uitstromen). De examencommissie bepaalt of een schoolverlater een diploma dan wel een verklaring ontvangt. Als een leerling niet voldoet aan de eisen van voldoende certificering of voldoende onderwijsdeelname, dan wordt de leerling besproken in de examencommissie. De examencommissie zal informatie inwinnen bij het team (zoals mentoren, zorgteam, docenten die een certificaat niet verstrekt hebben) om een beeld te vormen van de leerling. Als er sprake is van een positieve ontwikkeling of van bijzondere omstandigheden, kan de commissie alsnog besluiten tot diplomering. Deze afweging wordt schriftelijk onderbouwd.

Artikel 9. Beroepsmogelijkheid

Een leerling (of zijn ouders) kan in beroep gaan tegen het besluit van de examencommissie van de school om geen diploma te verstrekken.

De geschillencommissie is een onafhankelijke commissie die (per geschil) wordt samengesteld door de school. De geschillencommissie bestaat uit drie leden. De directeur of teamleider van de school (degene die voorzitter is van de examencommissie) waarmee ouders een geschil hebben, heeft geen zitting in deze commissie.

Een leerling (en/ of diens ouders) kan in beroep gaan tegen het besluit van de examencommissie van de school om geen diploma te verstrekken. Dit beroep wordt binnen twee weken (10 werkdagen) na het besluit, schriftelijk bij de examencommissie van de school, t.a.v. de directeur/ teamleider, ingediend. De examencommissie van de school legt het beroep voor aan de geschillencommissie.

De geschillencommissie stelt binnen twee weken (10 werkdagen) na ontvangst van het beroep een onderzoek in, hoort de motivatie van de examencommissie en de ouder(s)/ leerling, oordeelt vervolgens naar redelijkheid en billijkheid en neemt een bindend besluit. Dit besluit wordt (schriftelijk en met redenen omkleed) binnen 5 werkdagen (15 werkdagen na ontvangst beroep) aan de leerling c.q. de ouders medegedeeld.

Artikel 10. Vaststelling

Dit reglement is vastgesteld door de expertgroep van Onderwijscentrum de Twijn op datum 31-08-2021. Het reglement is vastgesteld door het bevoegd gezag van de school na afstemming met de medezeggenschapsraad op 14-03-2022. De evaluatie en bijstelling van het schooleigen reglement is jaarlijks op een door de school te kiezen moment.

Artikel 11. Slotbepaling

In alle gevallen waarin dit reglement niet voorziet en voor zover het de gang van zaken van de examencommissie betreft, beslist de examencommissie.

Artikel 12. Bronvermelding

- Wijziging van de Wet op de expertisecentra, zie site de [Tweede Kamer der Staten-Generaal](#).
- Kerndoelen VSO arbeidsmarktgerichte uitstroomprofiel, zie de website van de [rijksoverheid](#) en de SLO.
- Kwalificatiedossier Entree, Crebonummer 23110, Beroepsonderwijs bedrijfsleven, februari 2016. Zie de website van [S-BB](#).